

BARÁTSÁG

Magyarország népei
kölcsonös megismerkedését szolgáló
havi folyóirat

Megjelenik hatszor egy évben

Kiadó:

Filantrop Társaság

Budapest XI.,

Tas vezér utca 17. IV. 4.

A szerkesztőség vezetője:

Ember Mária

A kiadásért felel:

Mayer Éva

A szerkesztőség postacíme:

1519 Budapest, Pf. 452.

Telefonszáma:

165-5064 és 203-2858

Fax: 203-2858

Fogadóórák munkanapokon

délután 3 és 5 között

XI., Ulászló u. 18. fszt. 1.

Telefon: 371-0242

ISSN 1218-0149

Egyes szám ára: 100 Ft

Előfizetési díjak:

félévre 300 Ft

egy évre 600 Ft

Előfizethető a Barátság

csekkszámláján:

11711034-20813402

OTP Budapest XI.,

Szent Gellért tér 3.

Terjeszti a szerkesztőség,

a HÍRKER Rt.,

a Nemzeti HÍRKER Rt.

és a FOLIE.

Nyomdai munkálatok:

Comp-Press Kft.

Felelős vezető:

Ibós Ferenc

ügyvezető igazgató

Címlapunkéhoz:

Az áldozat felmutatása

Deim Pál, az ismert szentendrei művész 1956-os emlékművét három évvel ezelőtt avatták fel a Győrött, a Polgármesteri Hivatal melletti szépen rendezett parkban. A szobor egy Győr városa által kiírt emlékmű-pályázat győztes pályaműve, amely puritán geometrikus formarendjével és tartalmi sokrétűségével messze túlmutat a közelmúlt politikai eseményein; általános érvényűvé emelkedő emlék az áldozatok tiszteletére. A művészt már évek óta foglalkoztatta a kompozíció, „Golgota” című sorozatában többféle anyagban és technikával alkotta meg a „Kereszt” körüli figurák témáját (1988-ban akvarellben, 1989-ben bronzban, 1990-ben vásznon olajjal és így tovább). A köztéri szoborváltozatról elmaradtak a színek, továbbtnt a fényesre csiszolt bronz magasztos csillogása, a három és fél méteres plasztika köré súlyos csend teleptül, ahogy komor feketén magasodik az ovális alakú park egy kiemelt pontján.

Messziről, a pályaudvar felől közelítve a mű szinte beleolvad a park öreg platánfái és gesztenyéi lombsziluettjének sötétségébe. Trapéz alakú, fekete gránitlapokkal burkolt talapzaton magasodik a kompozíció, amely darabokból összeszerelt és egymáshoz hegesztett, bronzból kiöntött bábukból és egy hátsábttestből épül fel. A kompozíció alapmotívuma – egy T-kereszt, amelyet két oldalról gyászoló: egy térdeplő, síkhatású imádkozó és egy, a kereszt szárának támaszkodó, gömbölyű formákból kialakított bábú alakjai fognak közre. Messziről a T-keresztet bitófának, kivégzőhely oszlopának nézhetnénk, közelebb lépve azonban, mihelyt az alakzat kibontakozik egynemű feketeségéből, tárul fel a forma valódi mibenléte: a T-kereszt felső szára nem más, mint egy sikszerűnek mutatkozó, fekvő bábualakzat. Az áldozat ég felé emelése, felmutatása egyben felmagasztosítás is: nem a földdel vált egyenlővé, maradványai nyomát nem rejti szem elől az őselem, emléke örök időre szóló. A fekvő tetem és a térdeplő figura életteleniséget sugalló síkszerűségében és tompa feketeségében hasonlóságot mutat, szinte érezzük, alteregói lehetnének egymásnak, felcserélhetők akár, mintha csak a vak sors döntené el, kiből válik áldozat és ittmaradó gyászoló. Reménytelen eleveniséget csak az álló, támaszkodó figura hordoz, ahogy térbe gömbölyödő testén megcsillannak és játékba kezdenek a fények.

A szobor körül egy teljes kört megtéve, azt minden szemszögből megvizsgálva, tárul fel előttünk, hogy az első pillantásra élettelennek tűnő és az eleven: nem egyszer s mindenkorra adott minőségek; a látszatéletet élő, elmetszett testű alak a másik oldalon plasztikus kerekdedségével életet nyer, erőre kap, míg az álló bábú ellaposodik, veszít erejéből és jelentőségéből.

Győrött járva, ellátogathatunk Deim másik ottani köztéri plasztikájához is, a Nádorvárosi temetőben található „A hazáért meghalt hősök és áldozatok emlékére” című fehér mészki emlékművéhez (1991).

A hatvanas évek vége óta a sajátos deimi művészet visszatérő figurája és szimbóluma a gazdag képzettársításokat megengedő, jelle vált emberfigura, a *bábú* illetve a *bábupár*. A bábú saját tengelye körüli megforgatásával keletkezett a plasztikus emberalak, amely a szobrászat műfajában megformálva is jól érvényesül. A kettős bábuk a férfi és a nő testi-lelki eggyé-olvadásának képeiben jelennek meg, hol erotikusabb, mozgást és vibrálást árasztó kompozíciókban, hol testi összefüggéseiken túlemelkedve, koncentrált szellemi tartalmak hordozóiként, tiszta, egyszerű, megszerkesztett, geometrikus kompozíciókban. A művész *meditatív műveknek* nevezi ezeket a sejtelmeket és sugallatokat árasztó, a láthatón túlra emelő alkotásait, amelyekben – a nemrég elhunyt fró, Páskándi Géza szavaival: – *szerzetesi következetességgel és áhítattal keresi a végkezdet és a kezdetvég világát.*

Bátorfi Andrea

Címlapunkon Deim Pál győri „Kereszt”-je.

E LAPSZÁMUNK

a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Közoktatásfejlesztési és Kutatásszervezési Főosztálya,
a Soros Alapítvány,

valamint a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségéért”
Közalapítvány támogatásával jött létre.